

VERBENA OFFICINALIS L.

[1753, Sp. Pl. : 20] $2n = 14, 28, 56$

NOMS POPULARS

- **Alemanys:** Echantes eisenkraut/Eisenkraut/Druidenkraut / Eisenbart / Eisenhart / Gewöhnliches eisenkraut / Hahnenkopf / Heiligkraut / Junotränen / Katzenblut / Katzenblutkraut / Merkurblut / Richardskraut / Sagenkraut / Stahlkraut / Taubenkraut / Venusader / Verbena / Wundkraut / Wunschkraut
- **Anglès:** Vervain /Common vervain/Common verbena / Enchanter's herb / European verbena / European vervain / Herb of enchantment / Herb of grace / Herb of the cross / Holy herb / Holy wort / Ironwort / Simplers' joy / Verbena / Vervain / Vervan / Vervein / Vervian
- **Àrab:** رعي الحمام / حشيشة الأوجاع / رجل الحمام
- **Aragonès.** berbena, curasana, yerba de los ribazos
- **Bable:** alemoña, barremal, herba l corral, verbena, verbena de San Xuan, xarraya.
- **Castellà:** curalotodo, curasana, hierba de Santa Isabel, hierba de la ictericia, hierba de la verbena, hierba de los ribazos, hierba sagrada, hierba santa, hierba verbena, hierbasanta, merbena, pampajarito, sanguinaria, tamarilla amarga, terbena, té de ribera, varilla amarga, verbana, verbena, verbena blanca, verbena común, verbena de San Juan, verbena del campo, verbena derecha, verbena española, verbena fina, verbena macho, verbena macho derecha, verbena macho recta, verbena mayor, verbena officinal, verbena recta, verbena sevillana, verberena, yerba de Santa Isabel, yerba sagrada, yerba santa, yerba verbena, yerbuca de San Juan.
- **Català:** barbera , berbena, berbera, herba barbera, herba berbena, herba berbera, herba-berbera, mariulena, té de prats, verbena, berbena borba, cuquets, herba berbena, verbena.
- **Danès:** Læge jernurt/ Jernurt
- **Finlandès:** Rohtorautayrtti/ Rohtorautatayrtti / Rohtoverbena
- **Francès:** Verveine officinale/ Verveine sauvage
- **Gallec:** algebrão, algebão, berbena, crusados, cruzados, erva-sagrada, gerbão, gerivão, girbão, herba da crus, herba da cruz, herba do bazo, herba dos ensalmos, jarvão, orjaban, orxaban, orxabán, orxaván, urgebão, verbena, vergebán, verxeban, verxebán.
- **Grec:** Βέρβαινα / Βερβενα / Βερβένα η φαρμακευτική / Ιερά βοτάνη
- **Hebreu:** ורבנה רפואית / ורבנה
- **Holandès:** Ijzerhard/ Ijzerhard verbena
- **Hongarès:** Közönséges vassfü/ Vassfü / Verbéna
- **Italià:** Verbena comune /Verbena
- **Japonès:** クマツヅラ/ クマツヅラ
- **Norueg:** Legejernurt / Jernurt
- **Persa/Farsi:** وربنا آفيسيناليس
- **Polonès:** Werbena pospolita/Koszyszko / Werbena / Werbena lekarska
- **Portuguès:** Algebrado/Aljabão / Argebão / Erva-dos-leprosos / Erva-sagrada / Gerbão / Gerivão / Gervão / Gervião / Girbão / Giribão / Jarvão / Ulgebrão / Urgrabrão / Verbena / Erva-de-ferro, Gervão, Verbena, algebrado, algebão, algebão, algibom, alisbão, arbajão, ardabelho, crusados, erva da Cruz, erva-dos-leprosos, erva-sagrada, gerbão, gerivão, gervivão, gervião, gervão, girbão, herba da crus, herba do bazo, herba dos ensalmos, jarvão, jarvão, orgão, orjabão, orxaván, urgebão, urgebão, urjebão, urjebão macho, verbena, verjebão.
- **Rus:** Вербена лекарственная/ Вербена
- **Suec:** Järnört/Läkeverbena
- **Turc:** Kanotu / Mineçiçegi / Mineotu / Tibbi mineçiçegi
- **Ucraïnès:** Вербена лікарська
- **Vasc/Euskera:** aistrika, belberin, belberina, belharrgorri, berbeina, berbena, berbena-belar, berbena-belarra, berbenabelarra, berberina, berbeña, erregin belarra, ihitzibelarr, izusta, kolpebelarra, verbena.

- **Xec:** Sporýš lékařský/ Sporýš lékaoský
- **Xinès:** 马鞭草 ma bian cao

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

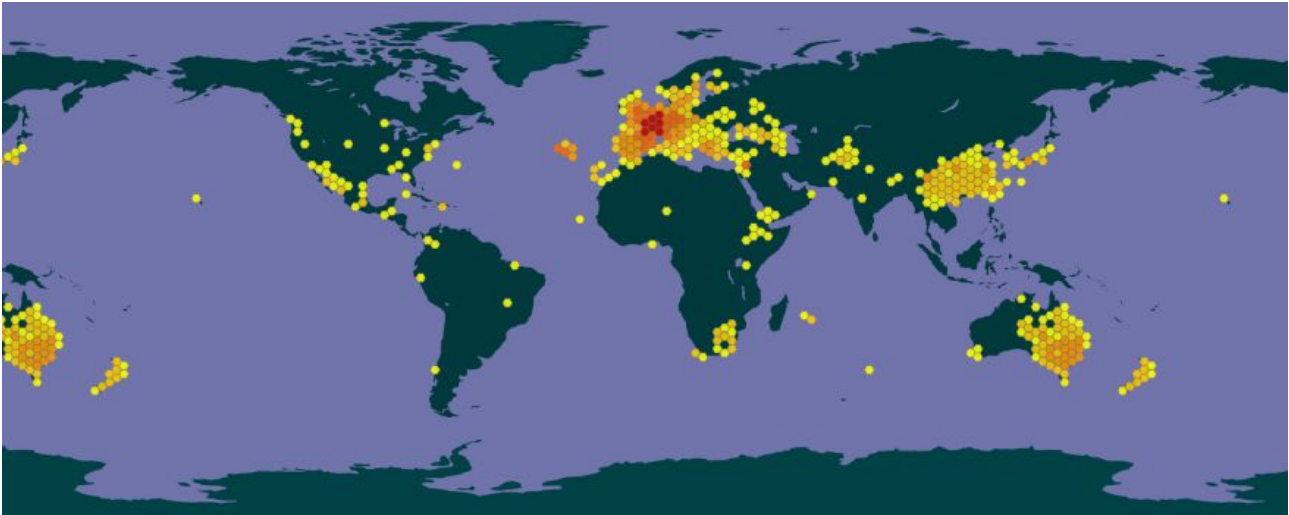
Abans de tot, cal no confondre aquesta planta herbàcia amb un petit arbust aromàtic, la Maria-Lluïsa, que alguns en altres idiomes també coneixen com a «*Verbena*» (*Aloysia/Lippia citriodora*) i que no és pas europeu, sinó vingut de les Amèriques i es cultiva als jardins. La *Verbena officinalis* L. també és de la mateixa família que l'arbust de fulles aromàtiques, la de les Verbenàcies, que a més de la *Verbena* comprèn alguns gèneres coneguts dels jardins, a més del *Vitex* dels nostres torrents: *Aloysia*, *Lantana*, *Lippia*; i una trentena més de gèneres en general de zones neo-tropicals.

Les Verbenàcies es caracteritzen per tenir flors irregulars, calze persistent amb 5 dents; corol·la monopètala, caduca, quasi bilabiada, amb 4-5 lòbuls una mica desiguals; 4 estams didínams, inserits al tub de la corol·la; anteres amb 2 compartiments paral·lels que s'obre a lo llarg; estil filiforme terminal, amb estigma simple o bífid; ovari lliure, amb 2-4 compartiments; fruit en càpsula o drupa amb 1-4 llavors. Flors blavoses en raïms terminals o en caparrons axil·lars; fulles oposades, sense estípules, simples o palmades; tiges joves de secció quadrangular. Les Verbenàcies tenen l'estil terminal, en canvi, les Labiades, el tenen ginobàsic, que naix a la base de l'ovari (que es divideix en 4 compartiments ben separats). El gènere *Verbena* es compon d'uns 20 espècies al món. Es troben arreu però principalment al continent americà.

Verbena officinalis és una herba que pot arribar a fer 180 cm d'alçada, però normalment només fa 60 cm; gairebé glabra; amb tiges erectes o ascendents, de secció quadrangular, canaliculades a les cares alternants oposades, i ramificades (bípares). Hi ha pocs pèls a la tija. A les puntes de zona superior poden ser glandulosos. La resta poden ser de fins a 0.6 mm, patents, antrorsos; però a la base la tija sol ser glabra. Fulles inferiors (4-8 x 1.5-4 cm) peciolades (5 mm), oboval-oboblongues, cuneades, inciso-dentades o pennatifides, molt majors que les de la zona mitja de la tija, però gairebé sempre oposades (a vegades per grups de 3). Pèls antrorsos a la cara de dalt (adaxial); i patents sobre els nervis de la cara de sota (abaxial); però amb pèls glandulosos repartits per la resta de la cara de sota. Fulles de la zona del mig 1-2-pinnatisectes, obovals. Fulles superiors menors (3 x 0.5 cm), sèssils, subenteres, i cada cop menors com més amunt. Flors petites, blavoses, sèssils, en espigues (5-22 x 0.3-0.5 cm) filiformes laxes disposades en panícula terminal molt poc densa (de fins a 55 cm); amb bràctees (2 mm) acuminades, més curtes que el calze. Calze pubescent, subtetràgon, amb 5 dents curtes desiguals. (a vegades de color porpra). Corol·la (4-6 mm) zigomorf, en embut, amb el tub (3-4 mm) sobresortint sobre el calze, amb limbe gairebé pla, amb 5 lòbuls poc desiguals, molt curtament pilosa a la gola. Estams inclosos. Fruit inclòs, oblong, separant-se en 4 carpels (1.5-2mm) oblongo-cilíndrics, trígons, amb 4-5 costelles longitudinals dorsals poc o gens anastomosades, amb tricomes papil·losos-escàbrids, blanquinosos, a la cara de la comissura (de color castany). Estigma amb 2 lòbuls desiguals poc conspicus.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es fa als marges de camins un mica humits, i als herbassars de marges de guarets, de 0 a 1600 m snm, a ple sol o a mitja ombra. Una mica a tot el món a les zones de clima temperat. És lleugerament nitròfila.

Verbena officinalis L. al món, segons GBIF

HISTÒRIA

Ja PLINI EL VELL coneixia la planta amb el nom de *Verbena*. Per a DIOSCÒRIDES la planta tenia molts noms: *hierá botané*, *erigénion*, *khamaillykos*, *sideritis*, *kourítis*, *Phersephónion*, *Diós élakaté*, *dikhrómon*, *kóllesis*, *kypaárisos*, *Demetriás*, *pemphemphtám*, *apálah*, *cincinnalis*. Ell recomanava beure el vi deixat macerar amb la planta i la rel com antídol del verí de les serps, a la vegada que s'aplicava el mateix líquid sobre la ferida. Contra la icterícia recomanava beure 40 dies seguits el vi (escalfat) fet amb la planta i encens. Per curar les ferides amb mal aspecte, aplicar un emplastre de les fulles. El vi de la planta en gàrgares cura les aftes i les lesions a les amígdals. Contra les febres quartanes, vi fet amb el quart nus comptant des de la base de la planta. Contres les tercianes, del tercer nus. S'emprava per fer amulets i per purificar locals. Era una de les herbes «sagrades».

MARCEL DE BORDEUS, escrigué al segle IV, en temps de TEODOSI I, "Preneu una arrel de Berbena, talleu-la per la meitat i pengeu-ne una part al voltant de el coll del pacient i l'altra sobre el foc de la xemeneia. Conforme va assecant-se l'arrel amb el fum de la llar, va assecant-se el tumor fins a desaparèixer. Si, després, el pacient és ingrati per al bon metge, el destre coneixedor pot venjar-se molt fàcilment sense més que llançar la Berbena a l'aigua, ja que, a mesura que l'arrel absorbeix una altra vegada la humitat el tumor es reproduirà».

A l'Alemanya del segle XVI, a la majoria dels pobles i ciutats petites s'encenien fogueres la vigília de Sant Joan i joves i vells de tots dos sexes, reunits al seu voltant, gastaven el temps cantant i ballant. La gent portaven garlandes d'Artemisa i Berbena i miraven el foc a través de manats de *Delphinium* que tenien a les mans en la creença que fent això mantindrien durant tot l'any els seus ulls en saludable estat. Tot el que se n'anava, llançava l'Artemisa i la Berbena a el foc dient: "Que tota la mala sort em deixi i es cremi aquí amb això ".

Per a NICHOLAS CULPEPER (segle XVII), la «vervain» és planta regida per Venus. Corregeix el fred a la matriu, ja que és una planta calenta i seca, que obre les obstruccions, neteja i cura. Ajuda en la icterícia, la gota i la hidropesia. Mata els cucs intestinals i retorna els colors a la cara i al cos, corregeix l'estómac, el fetge i la melsa, ajuda als pulmons quan hi ha tos o esternuts o dispnea i corregeix els defectes als ronyons o a la bufeta de l'orina., expulsant-les els càlculs. És un bon remei contra el verí de les serps o altres bestioles verinoses. Contra les febres tercianes o quartanes també. Cura les ferides internes o externes, atura les hemorràgies i cura les úlceres o fistules a les cames o on

sigui, també les aftes a la boca. Un unguent amb la planta i llard de porc cura les inflamacions genitals de l'home o de la dona., o les hemorroides. Contra el mal de cap inveterat, un bon remei és aplicar al front i als polsos oli de roses, amb vinagre i la planta desfeta. També calma el nerviosisme frenètic. El vinagre de la planta lleva pigues, cura fistules i altres imperfeccions de la pell. L'aigua destil·lada de la planta cura els ulls de cataractes, mosques o debilitat del nervi òptic. Aquest destil·lat també és bo per curar les ferides ve o úlceres corrosives. Per altra banda, l'arrel, assecada i pelada, és un remei excel·lent contra la tuberculosi i l'escorbut, si es penja d'una cinta blanca del coll.

PROPIETATS MEDICINALS DE LA BERBENA

- afrodisíaca
- analgèsica
- ansiolítica
- anticoagulant,
- anticonvulsiva
- antiespasmòdica,
- antiinflamatòria
- antineuràlgica,
- antioxidant
- antisèptica
- antitumoral
- astringent
- colagoga
- colerètica
- depurativa
- digestiva,
- diürètica
- ecbòlica (accelera el part)
- estimula peristaltisme intestinal
- estomacal
- expectorant.
- febrífuga,
- galactagoga,
- hepàtica
- hepato-protectora (front a paracetamol)
- hipnòtica
- oftàlmica
- parasimpàtico-mimètica
- resolutiva
- rubefaent,
- sedant
- tònica uterina
- vasodilatadora renal
- vomitiva (a grans dosi, per la verbenalina)
- vulnerària,

USOS/APLICACIONS MEDICINALS

- abscessos (pus)
- afonia (laringitis)
- Alzheimer
- amenorrea,
- amigdalitis
- anèmia
- anorèxia
- ansietat
- ascites,
- asma
- *Bacillus cereus*
- bronquitis
- cabells que cauen aviat,
- càlculs biliars
- càlculs a la bufeta de l'orina
- càlculs renals
- càncer
- cel·lulitis autèntiques (no cosmètiques) doloroses,
- ciàtica,
- cirrosi,
- cistitis
- conjuntivitis
- contusions
- convalescències
- convulsions
- cremades
- crostes (per sobre de ferides amb pus)
- depressió nerviosa
- dermatitis (psoriasis)
- diarrea (arrel)
- disenteria
- dismenorrea
- dispèpsia
- discinèsia biliar
- edema renal,
- edemes
- emfisema pulmonar
- enteritis

- *Escherichia coli*
- esgotament físic
- esgotament mental
- esgotament,
- esternuts
- estomatitis
- estrès
- faringitis
- febre,
- ferides supurants
- ferides verdes
- fistules arterials o venoses,
- gangrena
- gastritis
- gingivitis (pols/infusió)
- gota,
- halitosis
- hemorroides
- hepatitis,
- hepatoma Bel 7402 (àcid 3-
alfa,19,23-trihidroxí-urs-12-en-28-
oic)
- herpes
- hidropesia
- hipertensió sanguínia
- hipertiroïdisme (?)
- hipertròfia prostàtica (amb
Plantatge),
- icterícia,
- indigestions
- infeccions urinàries,
- insomni (homeopatia)
- intoxicacions,
- *Leishmania* (amb nano-partícules
de OZn)
- leucèmia limfocítica crònica OE al
0.1%
- malalties venèries (ungüent)
- mal d'estómac
- mal de cap (+ vinagre + oli de
roses),
- mal de coll
- mal de panxa,
- mastitis,
- melsa inflamada (esplenitis)
- menopausa
- migranyes / dolor de la regla
- MRSA
- neurosis
- oligúria
- paludisme,
- paludisme
- picades de serps
- picors
- pigues
- pleuritis UE
- prostatitis UE
- *Pseudomonas aeruginosa*
- pulmonia UE
- regla irregular
- retenció d'orina
- reuma,
- *Salmonella typhi*
- sarna
- síndrome premenstrual
- sinovitis als genolls UE
- taquicàrdia
- tos
- tos no productiva
- traumatismes,
- trombes,
- tuberculosi,
- tumors de coll
- tumors de testicles (escrot),
- úlceres a la pell
- úlceres corrosives
- vista defectuosa [destil·lat]
(mosques, cataractes, nervi òptic
assecat)

PREPARATS I BARREGS

Els cataplasmes de les fulles amb clara d'ou s'apliquen amb èxit en pleuritis, flegmons, sinusitis, ferides tancades en fals, blaus, i ciàtica o dolors a la zona lumbar.

FERIDES. Ferides i grans: *Verbena officinalis* + *Chamemelum nobile* + *Anagallis arvensis*: rentar-ho amb l'aigua/Íd. UI: laxant/ UE: ungüent amb oli, ceba i all i les 3 herbes/

TALLS. Pomada cicatritzant: oli d'oliva + talc + *Inula viscosa* + *Verbena officinalis* + *Rosmarinus officinalis* + *Sideritis sp.* + *Thymus hyemalis* + *Malva sylvestris*.

OSSOS FISSURATS. Ungüent per fissures als ossos: rel de Malví + all + julivert + *Verbena officinalis*.

ENURESIS. Enuresis infantil: tisana d'anís + *Verbena officinalis* + Sajolida.

GENOLLS. Quan hi ha líquid al genoll o un hematoma o un truc, s'hi posa *Verbena officinalis* picada tendra i a sobre 9 capes de cotó blanc. Han de ser 9 exactes. Uns ho fan amb clara d'ou muntada, i els altres, sense. També va molt bé pel líquid a la pleura. Ho diu la CECÍLIA CLOTA de Campdevàrol. Desembre 2004. / Remei per l'aigua als genolls. Berbena Salvatge (fulla)[*Verbena officinalis*] es matxuca amb una ma de morter, amb greix de porc, fins fer-ne una pasta ben homogènia. Es fan 9 dobles amb una tira de roba de fil. A la primera, s'hi posa la pasta, sobre el genoll. L'aigua apareix, al final, a la darrera capa (més externa). Ho diu la ROSA GALLART de Vallfogona, de Cal Miquel de la Font Viva de Ripoll. Maig de 2005.

PULMONS. La *Verbena officinalis* va bé prendre-la pels pulmons. Es bull un moment en aigua. Ho diu la CECÍLIA CLOTA de Campdevàrol. Desembre 2004. / Fulles de *Verbena officinalis*, contra la pulmonia. S'aixafen les fulles tendres i es fregeixen amb llard. Els emplastres es posen sobre la zona dels pulmons. Els draps queden vermells, ja que la inflamació tiba. Ho diu en RAMON COROMINAS, de Campdevàrol. 2006. / Per les pleures inflamades. *Verbena officinalis* picada i passada per la paella amb greix dolç. Es posa en uns draps blancs, fent 6 dobles. S'agafa una clara d'ou ben deixatada, a punt de neu, i s'agafa un mocador de farcells i es lliga tot posant la Berbena per sobre la clara. Se'n poden fer cataplasmes fins que es curin del tot, durant molts dies, fins que no surti gens de sang. Ho diu la CARMETA D'ALVEDRA, de Campdevàrol. 2007.

ULLS. Segons MARIA TREBEN va bé fer un bany de vapor amb els ulls clucs, amb el vi preparat amm 1/2 de vi blanc + 20 g de Eufràsia + 20 g de *Valeriana* + 10 g de *Verbena* + 30 g de flor de Saüc + 20 g de *Chamomilla*. Segons NICHOLAS CULPEPER, el millor remei pels ulls és aplicar amb els ulls oberts el destil·lat de la planta (fulle i rames florides) de la *Verbena officinalis*.

ESOTERISME

Les escombretes de *Verbena* servien per netejar els altars dedicats a Júpiter.

Una corona de *Verbena* és adient per invocar els esperits.

Per fer neteges de locals, s'hi escampa infusió de *Verbena*. Si hi ha convidats, s'ho passaran d'allò més bé.

L'aigua lustral es podia preparar deixant macerar la planta en l'aigua. Servia per a rentar la vestimenta dels druides celtas.

L'aigua lustral citada a la Bíblia, podia tenir altres ingredients.

Enterrada al jardí, porta fortuna i bona salut a les plantes.

En els galliners, afavoreix la fecundació.

Per aconseguir abstenir-se de sexe durant (almenys) una setmana, aixecar abans que el sol en començar la lluna nova i beure el suc de *Verbena* acabat d'esprémer de la tija. Penjada del coll, prevé malsons.

Penjada d'un fil blanc, ajuda a les convalsències.

Per fer tornar allò que ens han robat, cal vestir amb *Verbena* i escometre la persona que ha de tornar el botí.

Posada al bressol farà que el nen tingui ganes d'aprendre, amb amor.

L'arrel, assecada i pelada, és un remei excel·lent contra la tuberculosi i l'escorbut, si es penja d'una cinta blanca del coll [NICHOLAS CULPEPER].

FLOR DE BACH:

- conviccions excessives
- desconexió sexual
- entusiasme excessiu
- excés de seguretat en sí mateix

- fanatisme
- idees fixes
- necessitat d'acció continuada
- necessitat de persuadir
- tensió intensa

VETERINÀRIA

Septicèmia al bestiar: rel de *Bryonia dioica* + *Verbena officinalis* (planta)

TOXICITAT

La planta seca té poques propietats, sobre tot si s'ha collit de fa mesos. La planta fresca té moltes propietats, en especial per a usos externs. Per ús intern cal tenir molt de compte aleshores, perquè pot afectar el cor. Una sobredosis (per la verbenalina) a més de vòmits, pot provocar convulsions i estupor. Millor no emprar la planta junt amb ciclofosfamida, perquè n'augmenta el poder mutagènic. Durant l'embaràs també és millor no prendre'n. La *Verbena* augmenta l'hepato-toxicitat de l'etanol al fetge. S'han donat casos de dermatitis de contacte, suposadament amb aquesta planta, si és que no s'ha confós amb la Maria-Lluïsa. Millor prendre les infusions de *Verbena*, en tot cas en molt petites quantitats, fora dels menjars perquè no interfereixin amb l'absorció del Fe.

PRINCIPIS ACTIUS DE LA VERBENA OFFICINALIS

• 3,4-dihidro-verbenalina	◦ hastatòsid
• 4'-hidroxi-wogonina	◦ verbenalina
• 5-hidroxi-3,6,7,3',4'-pentametoxi-flavona	◦ verbenina,
• 7-hidroxi-dehidro-hastatòsid	• artemitina
• àcid 3-epi-oleanòlic	• aucubina
• àcid 3-epi-ursòlic	• beta-carotè
• àcid 3-(5-(metoxi-carbonil)-2-oxo-2H-piran-3-il)-butanoic (=verbeoflina)	• beta-sitosterol
• àcid cafeic	• beta-sitosterol-D-glucòsid
• àcid clorogènic	• citral
• àcid m-cumàric	• cornina (fruits)
• àcid o-cumàric	• daucosterol
• àcid ferúlic	• emulina
• àcid oleanòlic	• emulsina
• àcid protocatechuic	• estaquiosa
• àcid silícic	• <u>flavonoides</u> : apigenina; apigenina-7-O-diglucurònid; kaempferol; luteolina; luteolina-7-O-glucurònid; luteolina 7-diglucurònid; quercetol
• àcid ursòlic	• glucòsids
• àcid vainíllic	• hastatòsid
• adenosina	• invertasa
• alcaloides	• iso-orientina
• alfa-sitosterol	• iso-verbascòsid
• <u>amargs iridoides</u> :	• lupeol
◦ 3,4-dihidro-verbenalina	• mucilag
◦ 7-hidroxi-dehidro-hastatòsid	• oli essencial
◦ àcid 3-(5-(metoxi-carbonil)-2-oxo-2H-piran-3-il)-butanoic	

- oli volàtil: alcohols terpènics, citral, geraniol
- orientina
- polifenols
- saponina
- tanins
- terpenè
- triterpenoides:
 - àcid 2-alfa,3beta-dihidroxi-urs-12-en-28-oic
 - àcid 3-alfa,24-dihidroxi-olean-12-en-28-oic
 - àcid 3-alfa,24-dihidroxi-urs-12-en-28-oic
- àcid 3-alfa,19,23-trihidroxi-urs-12-en-28-oic
- àcid 4-epi-barbinèrvic
- àcid ursòlic
- verbascòsid
- verbenalòsid (per hidròlisis dona lloc a verbenalol, verbenalina, verbenanina, hastatòsid)
- verbenalina
- verbenina
- verbenol
- verbenòsid A
- verbenòsid B
- vitexina
- vitexina

EFFECTES FISIOLÒGICS

La cornina atenua la citotoxicitat induïda per hipòxia a les cèl·lules H9c2. A 10 microM bloqueja la reducció de l'expressió de la fosfo-CREB i la fosfo-Akt en condicions d'hipòxia. Rates a les que se'ls subministra 30 mg/Kg de cornina i.v. queden protegides dels danys al miocardi, ja que la zona infartada és molt menor, millora la hemodinàmica i es redueix el dany al miocardi.